

În universul sublim al cuvintelor

In the Sublim Univers of Words

Ajunsă în toamna anului 2024, anotimpul dezvoltării și al maturității, distinsa doamnă doctor Ana Vulpe împlinește o frumoasă vârstă a înțelepciunii, cunoașterii și cumpătării. În această perioadă de reflecții și reconfigurări, aniversarea Domniei sale este nu doar un prilej de sărbătoare, ci și de apreciere a întregii activități, pe care a realizat-o cu atâta dăruire și pasiune.

S-a născut la 18 noiembrie 1954, în familia lui Dumitru și a Ecaterinei Vătavu din comuna Tătăraști, județul Cahul, fiind al doilea din cei trei copii ai lor. A moștenit de la părinți cele mai alese calități, care au caracterizat-o în decursul întregii vieți: bunătatea, hărnicia, generozitatea, modestia, onestitatea, spiritul dreptății, politețea, corectitudinea, empatia – toate sub semnul protector al Creatorului.

În anul 1962, a pășit pragul școlii din satul natal, iar în 1972, a devenit studentă la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova. Își amintește cu venerație atât de profesorii săi școlari, care i-au inoculat dragostea față de limba română și care vorbeau, precum mărturisește într-un interviu, o română destul de frumoasă, dar și, mai ales, de cei care i-au fost dascăli în anii de studenție: Nicolae Corlăteanu, Anatol Ciobanu, Ion Osadenco, Vitalie Marin, Ion Melniciuc ș.a. În anul 1977, a absolvit universitatea cu „diplomă roșie” (echivalentă calificativului „foarte bine”) și, conform repartizării, a fost angajată la cea mai prestigioasă instituție de cercetare de atunci: Academia de Științe, Institutul de Limbă și Literatură. În anul 1989, și-a susținut cu succes teza de doctor în filologie cu tema: „Trăsăturile valențiale ale verbelor creării”, sub îndrumarea regretatului profesor și savant, academicianul Silviu Berejan.

Personalitate notorie în domeniul filologiei române, doamna Ana Vulpe a avut o traiectorie științifică și didactică în ascendență continuă, parcurgând consecvent treptele carierei profesionale de cercetător științific și cadru didactic universitar:

de la laborant superior până la cercetător științific coordonator, șef al Sectorului de Lexicologie și Lexicografie; de la lector asistent până la conferențiar universitar.

De-a lungul deceniilor, la Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu” al Academiei de Științe a Moldovei, s-a dedicat plener cercetării și coordonării în sfera lexicologiei și lexicografiei, având drept domeniu prioritar de studiu vocabularul limbii române, căruia i-a rămas fidelă până în prezent. Ariile de interes științific ale Domniei sale sunt: semantica funcțională, lexicologia, lexicografia generală, lexicografia didactică, lexicografia bilingvă, cultivarea limbii.

De fapt, își începuse cariera de filolog încă în anii de studenție, când, după primele încercări de cercetare, a publicat două articole de popularizare a științei în ziarul „Învățământul public”: unul despre importanța studierii comparative a limbilor (în baza tezei de licență) și altul despre forța de convingere a cuvântului. Au urmat câteva recenzii de carte, iar în anul 1984, articolul „Noțiunea de valență în limbă”, publicat în revista „Limba și literatura moldovenească”. Ulterior, fenomenele investigate s-au axat pe variatele aspecte privind dezvoltarea vocabularului, relațiile de formă-conținut dintre cuvinte (polisemia, sinonimia, antonimia, paronimia), semnificația și valorile expresive ale elementelor lexicale etc.

A publicat numeroase lucrări științifice, ce i-au asigurat un loc distinct în lingvistica națională. Este cunoscută în special în domeniul lexicografiei, inclusiv al celei didactice, având în palmares peste 20 de dicționare (elaborate în calitate de autor, coautor și/sau coordonator), în care „a pus în ordine alfabetică aproape tot universul” (Maria Onofraș, Lidia Vrabie).

Printre titlurile care o reprezintă pot fi menționate: *Dicționar explicativ ilustrat. Clasele I-IV*, care a fost distins cu premiul „Cartea anului pentru copii”, în cadrul Târgului de Carte de la București, 2003; *Dicționar explicativ și etimologic* (ediția a II-a, 2011); *Dicționar de paronime cu exemple* (în colaborare, 2018); *Dicționar de termeni lingvistici francez-român, român-francez* (în colaborare, 2016); *Dicționar de cuvinte, locuțiuni și expresii echivalente* (2016); *Dicționar explicativ de cuvinte și sensuri noi. Cu exemple din limbajul uzual* (în colaborare, 2016); *Dicționar explicativ tematic* (2020); monumentalul *Dicționar explicativ al limbii române actuale în patru volume* (2022); articolele inserate în reviste din Republica Moldova și din străinătate: *Achiziții lexicale „ultrarecente” pentru vocabularul limbii române* (2021, 2022, 2023); *Procese active în vocabularul românesc actual* (2019); *Studierea limbii române ca limbă nematernă: tehnici de abordare în contextul plurilingvistului* (2017); *Подходы к воспроизведению семантического содержания слова в двуязычных словарях* (2018); *Parcursul lexicografiei basarabene: de la dicționarele lui N. Corlăteanu la dicționarele digitale* (2016); monografia „Verbele creării în limba română” (2002); manualele *Lexicologia practică a limbii române*, Chișinău, 2013 (în colaborare), *Румынский язык: легко и просто*. Chișinău, 2016 (în colaborare) ș.a.

Astfel, cele peste 100 de articole, 2 manuale, 1 monografie, 20 de dicționare au îmbogățit, în mod incontestabil, patrimoniul nostru cultural și lingvistic.

Doamna Ana Vulpe este o prezență prestigioasă la diverse foruri științifice naționale și internaționale (simpozioane, congrese, colocvii), la care a prezentat circa 90 de comunicări. Investigațiile actuale, de asemenea, gravitează în jurul aspectelor ce țin de lexic: abordarea în sistem a vocabularului; caracterul neologic al acestuia; extinderile semantice recente; descrierea lexicografică a elementelor lexicale; aspectul funcțional al cuvintelor și sensurilor lor; digitalizarea dicționarelor etc.

Carierea didactică a doamnei Ana Vulpe, realizată cu multă abnegație și perseverență, este pe potriva celei de cercetător științific. Or, de-a lungul anilor, Domnia sa a contribuit nu doar la studiul limbii române, ci și la formarea unor noi generații de filologi, fiind un dascăl dedicat și un mentor pentru serii de studenți de la diferite universități, în special pentru cei de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Universitatea de Stat din Moldova, cărora le-a predat cursurile de *cultivare a vorbirii, introducere în lingvistică, limba română pentru aolingvi, limba română ca limbă străină* etc. și cărora nu a obosit să le cultive dragostea pentru Cuvânt și pasiunea pentru studiu.

Totodată, și-a conjugat vocația de cercetător și cadru didactic cu cea de îndrumător științific al activității doctoranzilor. Anume în această ipostază am cunoscut-o acum nouă ani, iar rândurile pe care le scriu constituie doar un modest omagiu pentru experiența și cunoștințele împărtășite, pentru bunăvoința, răbdarea, empatia pe care mi le-a oferit, pentru încrederea insuflată, pentru suport emoțional și încurajare în munca de cercetare.

În ultimele două decenii, a fost membru al Consiliului științific din cadrul Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”; membru al Școlii doctorale Științe Umaniste (Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”: 2014–2018; ULIM: 2015–2020), referent al tezelor de doctorat. A făcut parte din mai multe consilii științifice specializate de susținere a tezelor de doctorat. În prezent, este secretar al Seminarului științific de profil din cadrul Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM și membru al Seminarului științific de profil din cadrul Departamentului de Lingvistică Română și Știință Literară al Facultății de Litere a USM.

A coordonat și redactat peste 20 de volume, inclusiv: seria de volume *Enciclopedia preșcolarului*, Chișinău, 2008; *Dicționar francez-român, român-francez*, Chișinău, 2009; *Descoperiri și invenții*, Chișinău, 2012; *Dicționar de cuvinte, locuțiuni și expresii frazeologice echivalente*, Chișinău, 2016; *Dicționar explicativ tematic*, Chișinău, 2020; *Dicționar de englezisme recente*, Chișinău, 2023. A tradus din limba rusă volumul autobiografic *Nu există miracole*, autor Lee Myung-Bak, ex-președintele Republicii Coreea.

În diverse perioade, a activat în colegii de redacție ale revistelor: *Lecturi filologice* (ULIM, 2001-2002); *Buletinul Institutului de Lingvistică* (2003-2009); *Revista de lingvistică și știință literară* (2006-2010); *Philologia* (2010- prezent). În anul 2003, a fost și expert național la manualele de limba română pentru alolingvi din cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) *Limba care ne unește*.

O altă preocupare a neobositei cercetătoare o constituie aspectul lingvistic al discursului publicistic, în acest scop doamna Ana Vulpe monitorizând o serie de posturi de radio și televizate. Fiind o promotoare activă a corectitudinii limbii române, a prezentat peste 50 de emisiuni de cultivare a vorbirii, care au suscitât interesul sporit al publicului larg și au avut un impact indubitabil asupra abilităților de comunicare ale acestuia.

Fiind implicată în numeroase proiecte și granturi de cercetare instituționale și internaționale, a reușit să dezvolte noi direcții de studiu, aducând o contribuție considerabilă la procesul de integrare europeană a cercetării lingvistice din Republica Moldova. În calitate de membru executant și, mai ales, de coordonator al unor proiecte de anvergură, a demonstrat spirit inovator și o viziune academică de excepție.

Competențele profesionale și calitățile personale, de o rară valoare și noblețe, i-au adus distinsei sărbătorite recunoaștere și admirație atât în rândul colegilor de breaslă, cât și al studenților, masteranzilor, prietenilor și al tuturor celor care i-au fost aproape în diferite momente ale vieții. Distincțiile și premiile cu care a fost onorată – de la Medalia ULIM (2007, 2013) și Diploma de excelență a aceleiași universități (2009), continuând cu numeroase diplome decernate de instituții de prestigiu din țară (Primăria municipiului Chișinău, 2014, Academia de Științe a Moldovei, 2020, 2023, Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu”, 2024 ș.a.), până la Diploma de gradul întâi a Guvernului RM (2010), Diploma de onoare decernată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (2019) și Medalia „Meritul Civic” (2012) – reflectă doar o parte din recunoașterea publică de care s-a bucurat pe parcursul carierei. Noi, cei care am avut privilegiul de a o cunoaște, știm însă că adevărata valoare stă în influența profundă exercitată de Domnia sa asupra celor pe care i-a ghidat și în pasiunea ce o caracterizează în toate proiectele desfășurate.

Mult stimată doamnă Ana Vulpe, Vă dorim ca anii ce urmează să Vă aducă aceeași energie creatoare, armonie, împliniri profesionale, sănătate, bucurii și clipe fericite alături de cei dragi. Să Vă fie anii care vin la fel de rodnici și frumoși ca anotimpul în care V-ați născut, iar fiecare zi să devină o nouă filă adăugată la o viață trăită cu sens și dedicare.

Vivas, crescas, flores!

Aliona LUCA,
Universitatea de Stat din Moldova